

Πόσο επηρεάζουν την Ελλάδα
τα «κείμενα» της Ουάσιγκτον

«Αφήνουν περισσότερα ερωτήματα από όσα απαντούν για το ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση»

τερα η Συμμαχία βρίσκεται στην ίδια θέση και μάλιστα με περισσότερα μέλη παρόντα και μελλοντικά, που και αυτά ενδέχεται κάποια μέρα να περάσουν από κάποια κρίση μεταξύ τους. Αλλά και πάλι το θέμα αυτό όχι μόνο δεν αντιμετωπίσθηκε ούτε καν ετέθη, από ό,τι τουλάχιστον φαίνεται. Είναι μια διαπίστωση που αφορά άμεσα την Ελλάδα, γιατί όπως και αν εξελιχθεί η εσωτερική κατάσταση στην Τουρκία η επιθετικότητα και ο επεκτατισμός της δεν πρόκειται να εκλείψουν.

Και τέλος, ας μου επιτραπεί μια γνώμη κάποιου που είναι μακριά από την πολιτική; Ακούσθηκαν, ακούγονται και θα ακούγονται φωνές επικριτικές για τη στάση της κυβέρνησης. Άλλες με αφορμή τη λαϊκή συγκίνηση για τους αδελφούς και ομόδοξους Σέρβους (στην ουσία από λόγους φανερού ή λανθάνοντος αντιαμερικανισμού) και άλλες απλώς για αντιπολιτευτικούς λόγους. Οι κατηγορίες για «ατολμία» και «διγλωσσία» της κυβέρνησης θα έβρισκαν ίσως περισσότερη απήχηση, αν συνοδεύονταν από κάποιες πιο συγκεκριμένες ιδέες. Π.χ., πώς θα επεδείκνυε μεγαλύτερη «τόλημη» η κυβέρνηση; Αν αποχωρούσαμε από το ΝΑΤΟ; Ή αν ακολουθούσε τη συνταγή Παπανδρέου με υποσημειώσεις; Και με τη «μονογλωσσία» αντί για τη «διγλωσσία» τι θα λέγαμε; Να επικροτήσουμε ανεπιφύλακτα καθετί που αποφασίστηκε στην Ουάσινγκτον ή εξ ίσου ανεπιφύλακτα να το αποδοκιμάσουμε; Η φράση πως προέχοντα συμπεφέροντα της Ελλάδος δεν είναι κυνισμός. Είναι πολιτικός ρεαλισμός που επιβάλλει να διερωτηθούμε αν από τη μια ή την άλλη στάση μας αποδυναμώνουμε τυχόν τη θέση μας στο διεθνές χώρο εις όφελος της Τουρκίας. Αν υπάρχουν συγκεκριμένες ιδέες για το πώς θα έπρεπε να κινηθεί η κυβέρνηση, καλό και χρήσιμο για τον τόπο θα είναι να λεχθούν τώρα, όχι αναγκαστικά δημόσια, αλλά χωρίς να περιμένουν τη σύγκληση συμβουλίου των αρχηγών. Και ας μου επιτραπεί να ξαναγυρίσω σε προσωπικές παραμηνήσεις από τα χρόνια που εν ενεργεία παρακολούθησα ουκ ολίγα από τέτοια συμβούλια και έχω πεισθεί πως η χρησιμότητά τους στο σχηματισμό της λεγόμενης «εθνικής ομοψυχίας» υπήρξε πολύ μικρή, αν μη και αρνητική. Η «εθνική ομοψυχία» και τότε και τώρα δεν εξαρτάται από συμβούλια και επιτροπές ή όποιες άλλες θεσμικές ρυθμίσεις, αλλά από τον εξοβελισμό υπολογισμών πολιτικού κόστους ή πολιτικής ωφέλειας των ηγετών.

Τις τελευταίες μέρες αρνήθηκα επανειλημμένα, όταν μου ζητήθηκε να σχολιάσω δημοσία τη Διακήρυξη και το Κοινό Ανακοινωθέν με τα οποία έκλεισε η σύνοδος του ΝΑΤΟ στην Ουάσινγκτον. Αρνήθηκα γιατί δεν είχα μπροστά μου τα κείμενα, αλλά μόνο δημοσιογραφικές πληροφορίες και αυτές κάπως συγκεχυμένες. Όταν τελικά διάβασα τα κείμενα, είδα πόσο άδικο είχα! Και πόσο δικαιολογημένοι ήταν οι δημοσιογράφοι, όταν έδιναν με τις ειδήσεις και τα σχόλιά τους μια εικόνα αρκετά αόριστη για το τι αποφασίσθηκε ή διακηρύχθηκε στη συνάντηση κορυφής. Διαβάζοντας τη δισέλιδη Διακήρυξη διερωτώμαι τι σημαίνουν οι λέξεις πως όλα τα μέλη του ΝΑΤΟ θα συμβάλουμε σε ένα μέλλον όπου «ο πόλεμος θα είναι αδιανόητος», ότι κεντρικός μας στόχος θα είναι η συλλογική άμυνα και η σταθερή αντιμετώπιση εκείνων που καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, επιδίδονται σε πόλεμο και κατάρκτηση εδαφών. Ενθαρρυντικά όλα αυτά, μόνο που λεγόμενα τούτη τη στιγμή θυμίζουν το Οργουελικό «1984» όπου η εξουσία έχει επιβάλει τη γλώσσα Νιούσπικ, στην οποία «πόλεμος» σημαίνει «ειρήνη» και «ειρήνη» σημαίνει «πόλεμος». Στο διάστημα της σταδιοδρομίας μου έγραψα ή βοήθησα να γραφτούν πολλά ανακοινωθέντα και ξέρω ότι η σύσταξη τέτοιων κειμένων επιζητεί πάντοτε την επιδέξια διατύπωση των λέξεων, έτσι ώστε να ικανοποιούνται όλες οι πλευρές και αυτό συχνά καλλιεργεί την αμφισημία, καμιά φορά στρεβλώνοντας το νόημα των λέξεων. Τούτα τα κείμενα όμως της Ουάσινγκτον είναι αληθινά αριστουργήματα στο είδος τους. Όπως είναι φυσικό, τέτοια κείμενα αφήνουν περισσότερα ερωτήματα από όσα απαντούν τόσο για το ίδιο το ΝΑΤΟ όσο και για την Ε.Ε. καθώς επίσης και για την Ελλάδα.

Ενδεικτικά μόνο, ένα από τα ερωτήματα είναι, αν τα κείμενα αυτά –και ιδιαίτερα η Διακήρυξη η οποία φέρει τις υπογραφές των «κορυφαίων»– είναι νομικά δεσμευτικά ή αν συνεπώς χρειάζονται νομοθετική επικύρωση ως οιοσδήποτε συμβατικά. Ή άλλο ερώτημα είναι τι σημαίνει ό-τι διακηρύσσεται η πίστη του ΝΑΤΟ στους σκοπούς και στις αρχές του Χάρ-του των Ην. Εθνών και η επανάληψη της επιθυμίας τους να διευθετείται κάθε διε-θνής διαφορά με ειρηνικά μέσα. Σημαίνει αυτό την επαναφορά του θέματος του Κόσσοβου στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ; Ερώτηση μάλλον ρητορική. Και εί-ναι βέβαιο ότι η διατύπωση των κειμένων

επιτρέπει πολλή «ερμηνευτική θεολογία». Γι' αυτό ας περιορισθώ εδώ σε δύο διαπιστώσεις που αφορούν τη χώρα μας.

Η πρώτη διαπίστωση είναι πως με τη νέα διαμόρφωση του σκηνικού σε ό,τι αφορά τους τρεις οργανισμούς που μας αφορούν άμεσα, δηλαδή το ΝΑΤΟ, τη ΔΕΕ και την Ε.Ε., το ΝΑΤΟ επικυρώνει την προεξάρχουσα θέση του. Λέγονται βεβαίως όσα έπρεπε να ληχθούν σχετικά με τους ρόλους και τις αποστολές που μπορούν οι άλλοι δύο οργανισμοί να αναλαμβάνουν με δική τους πρωτοβουλία, αλλά γίνεται πιο σαφής ο επικουρικός ρόλος τους και -πάλι δια μέσου των γραμμών- θα έλεγε κανείς πως η Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει να μην αποβλέπει πια στην ανάπτυξη της δικής της αυτοτελούς Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Αμυνας, όπως την είχε αρχικά προβλέψει. Η διαπίστωση αυτή φυσικά δεν εκπλήσσει. Η Ευρώπη προχώρησε μεν θαρραλέα στην οικονομική ενοποίηση μέχρι και στο κοινό νόμισμα. Προχώρησε, παρά τις προβλεπόμενες δυσκολίες, στην αρχή τουλάχιστον της διεύρυνσης με νέα μέλη και υπόσχεται να προχωρήσει και άλλο. Εκεί όμως όπου δεν μπόρεσε να προχωρήσει είναι η κοινή εξωτερική πολιτική. Από τις αρχές της δεκαετίας γίνονται στο κατώφλι της συνταρακτικά γεγονότα και βλέπουμε την Ευρώπη να αρκείται ουσιαστικά σε έναν συγκεκριμένο ρόλο κομπάρσου. Λείπει η πολιτική βούληση; Προέχουν άραγε τόσο πολύ οι σκέψεις για τη νομισματική ενοποίηση; Προτιμήθηκε η διεύρυνση μολονότι θα συνεπάγεται και μεγάλες θεσμικές μεταβολές; Έχουν προτεραιότητα τα εσωτερικά προβλήματα της χρόνιας πια δομικής ανεργίας; Όποια και αν είναι η αιτία, το γεγονός είναι ότι η κοινή εξωτερική πολιτική έχει περιέλθει σε δευτερεύουσα μοίρα. Και μαζί με αυτή βέβαια

και η κοινή πολιτική άμυνας, γιατί δεν είναι νοητό να σχεδιάζεις κοινή αμυντική πολιτική, αν δεν προϋπάρχει κοινή εξωτερική πολιτική. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται τώρα με τα καινούργια δεδομένα, όπως διατυπώνονται στα κείμενα της Ουάσιγκτον. Και έχει κάποια σημασία για τη χώρα μας. Παλαιότερα είχαμε ελπίσει πως η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής ΚΕΠΠΑ θα αποτελούσε προοδευ-



ΤΟΥ **ΒΥΡΩΝΑ**
ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
Πρέσβη ε.τ.



να σωστό ένα τέτοιο συμπέρασμα από την ανάγνωση των κειμένων αυτών –γιατί μπορεί να μην τα ερμηνεύω καλά– τι θα σημαίνουν για τα περί ελληνικών συνόρων ως συνόρων της Ευρώπης; Το ερώτημα αυτό ίσως οδηγήει μερικούς στη σκέψη πως η Ευρώπη δεν προσφέρει υπό τις συνθήκες αυτές τίποτε στην άμυνά μας. Τέτοια σκέψη είναι υπερβολική και επιπόλαια. Πρέπει να δούμε τη συμμετο-

Του **ΒΥΡΩΝΑ
ΕΞΩΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**
Πρέσβη ε.τ.

σημασία της— είναι ο λεγόμενος «τρίτος πυλώνας», δηλαδή αυτό που συνοπτικά περιλαμβάνει υποθέσεις εσωτερικών και δικαιοσύνης. Δεν είναι εντυπωσιακές αυτές οι υποθέσεις, λαθρομεταναστών, εκδόσεως εγκλημάτων, συνεργασίας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας κ.λπ. Είναι όμως οι υποθέσεις της καθημερινότητας που αδιόρατα και πάνω σε μια συνεχή βάση μπορούν να δένουν τις χώρες της Ευρώπης πιο σφικτά μεταξύ τους, χωρίς μάλιστα την έντονη παρεμβολή υπολογισμών εξωτερικής πολιτικής που καμιά φορά είναι αφιλεγόμενης αξίας για μας. Ο τρίτος πυλώνας αναπτύσσεται κυρίως στο επίπεδο των διοικητικών και δικαστικών αρχών και γι' αυτό είναι πιο «υπηρεσιακός», θα λέγαμε. Οι υπηρεσιακοί παράγοντες στη διοίκηση και στη δικαιοσύνη μπορούν με την αποτελεσματική συνεργασία τους στην ανάπτυξη και ενίσχυση του τρίτου πυλώνα να προσφέρουν μια ιδιαίτερα χρήσιμη

συμβολή. Η άλλη πτυχή είναι φυσικά η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ. Έχει πολύ αναλυθεί και εξηγηθεί το θέμα, έχει γίνει κοινό κτήμα ως προς την οικονομική του διάσταση. Ας μη λησμονούμε όμως ότι δεν έχει μόνο οικονομική αλλά και σημαντική πολιτική διάσταση. Γιατί η χώρα που αποτελεί μέρος αναπόσπαστο πια ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος έχει πράγματι ως σύνορά της, αν όχι τα σύνορα της Ευρώπης, αλλά τουλάχιστον τα σύνορα του ευρώ. Και ας μην ξεχνάμε ότι καμιά φορά τα σύνορα του κοινού νομίσματος είναι πιο ασφαλή από τα σύνορα που ορίζουν εδαφικά πυραμίδες και συρματοπλέγματα. Γι' αυτό πρέπει να δούμε τη συμμετοχή μας στην ΟΝΕ όχι μόνο σαν έναν σημαντικό οικονομικό στόχο, αλλά και σαν έναν εξ ίσου σημαντικό πολιτικό στόχο.

Μια άλλη διαπίστωση που μπορεί να προκύψει από τα κείμενα της Ουάσιγκτον είναι πως παρόλη τη διευρυνση τόσο των μελών όσο και των αποστολών του, το ΝΑΤΟ εξακολουθεί να πάσχει από μια ενδογενή αδυναμία: ότι δηλαδή δεν έχει αναπτύξει μηχανισμό επιλύσεως των διαφορών ανάμεσα στα μέλη του. Όταν το 1976 αποχαιρετούσα τους συναδέλφους μου Μόνιμους Αντιπροσώπους στο ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, η καθιερωμένη αποχαιρετιστήρια ομιλία μου είχε ακριβώς αυτό το θέμα. Είχαν προηγηθεί τα γεγονότα του 1974 στην Κύπρο, ήταν πρόσφατη η κρίση του «Σισμίκ» και η Συμμαχία είχε δείξει αδράνεια και αβουλία να παρέμβει αποτελεσματικά για να αποτρέψει τη σύρραξη ανάμεσα σε δύο μέλη της. Ευεξήγητη στάση, αφού για να ληφθεί η όποια απόφαση χρειάζεται ομοφωνία και ήταν γνωστό ότι χωρίς τη σύμφωνο γνώμη της Τουρκίας έτσι κι αλλιώς δεν θα μπορούσε να ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση. Ενα τέταρτο αιώνας αργότε-